

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

De Divina Psalmodia, Ejusque Causis, Mysteriis, Et Disciplinis, deque variis Ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis Divinis Officiis, Tractatus, Historicvs, Symbolicvs, Asceticvs. Sive Psallentis Ecclesiae Harmonia - Opus novum, & curiosum, ac multiplici eruditione illustratum ... Operum ...

Bona, Giovanni

Parisiis, 1678

§. 1. De duplici praeparatione ante officium, remota, & proxima. Remotam in rectitudine vitae, in libertate animi, in oris taciturnitate: Proximam in puritate intentionis, in divinae praesentiae ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-9929

§. I.

De duplici preparatione ante Officium, remota, & proxima. Remotam in rectitudine vite, in libertate animi, in oris taciturnitate: Proximam in puritate intentionis, in divina presentia consideratione, in divini auxilii imploratione sitam esse.

I. **A** Præparatione incipio: si quidem scriptum est, (a) *Ante orationem prepara animam tuam, & noli esse quasi homo qui tentat Deum.* Quis enim audeat in conspectu Principis non præparatus orationem habere? Aut quis musicus, vel citharædus coram Rege, & Magnatibus præsumat canere, nisi prius temperet fides, & probet instrumentum? Nos autem, ait (b) Chrysostomus, quando ad Deum accedimus, id esse existimemus theatrum, sed ex universo orbe terrarum, vel potius ex supernis populis cœlestibus collectum: & Regem in medio sedere, qui vult nostram audire orationem. Nullus sit citharædus, nullus lyricen, qui ita se exerceat scenam ingressus, timens ne quid insuave, & inconcinnum canat, ut nos ingressuri theatrum Angelorum. Vetus paræmia est *Adoraturi sedeant*, quia paratum, purgatumque animum ad orationem afferre monemur. Sancti verò Patres præparationem duplicem faciunt: remotam, & proximam. Primam sic explicat (c) Laurentius Justinianus: Præparatio remota est orantis vita laudibilis. Multum enim juvat orationis puritatem, si in omni loco, actu, & tempore nos ab operibus temperemus illicitis, & divinis obediamus præceptis: si semper ab otiosis sermonibus auditum pariter castigemus & linguam. Quæcumque enim sapius agere, loqui, vel audire conuevimus, necesse est, frequenter ad animum quasi soli-

a Eccli. 18. 25. b Chryst. in Psal. 4. c Justin. de orat. c. 3.

ram, propriamque recurrant ad sedem. Rectè de eadem re (d) Gregorius Magnus: Si quod præcipit Deus facimus, id quod petimus obtinemus. Valdè namque apud Deum utraque hæc sibi necessariò congruunt, ut & oratione operatio, & operatione fulciatur oratio. Propterea ait Propheta, (e) *Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus.* Remota etiam præparatio est non solum carere peccatis, sed & à pravis affectionibus, & ab externis tumultibus liberam habere mentem, & cor expeditum. Sententia (f) cujusdam Platonici est, optimam apud Deum oblationem esse mentem puram, & perturbationum vacuum animum. (g) Diadochus item Photicensis eleganter docet oportere eos qui certant, animum semper extra perturbationum fluctus conservare: mare enim cum tranquillum est, usque ad fundum est piscatoribus perspicuum, cum verò ventis agitur, tegit tempestate turbida quæ in placida tranquillitate largiter facit perspicui. Ad hanc animi libertatem assequendam nil utilius silentio. Nam *in multiloquio non deerit peccatum: & qui custodit os suum, custodit animam suam.* Pythagoras, teste (h) Apuleio, primus Philosophiæ nuncupator & conditor, nihil prius discipulos suos docuit, quam tacere, primaque apud eum meditatio sapienti futuro linguam omnem coërcere: prorsus hoc erat primum sapientiæ rudimentum, meditari condiscere, loquitaridescere. Taciturnitas ait (i) Climacus, mater orationis est. Et (k) Joannes Abbas Raithu; Silentium, inquit, custodia virtutum. Tandem, ut verbo omnem remotam preparationem complectar, meminisse debemus sanctissimæ institutionis, quam tradit (l) Cassianus, ut tales nimirum esse studeamus ante orationem, quales orantes volumus inveniri.

d Greg. 18. moral. cap. 5. e Psalm. 61. f Porphyrius lib. 2. de abst. animal.
g Diadoch. de perf. Spirit. cap. 26. h Apud Florid. l. 2. i Climac. gr. 11.
k Joan. Abb. ad gr. 27. Climaci. l. Cass. coll. 9. cap. 3.

II. Altera præparatio specialis & proxima, illa est quæ jam instante Officij hora fieri debet. Scimus enim, (m) ait Richardus Victorinus, quia intimè & devotè nunquam mens orat, quæ se ad devotionem studiosis præmeditationibus prius non excitat. Primò igitur, audito signo, quo ad sacram synaxim convocamur, oratio nostra recta intentione in suum finem dirigenda, qui Deus est, alioquin Deo placere nequaquam poterit, nisi ejus ipse sit causa. Sincera verò, & rectissima intentio est Deum solum semper respicere, de præmio & mercede nihil sollicitum esse, majorem Dei gloriam, & beneplacitum ejus quocunque alio respectu excluso observare. Optimè de hac re (n) Augustinus in illum Psalmi Versiculum, *Voluntariè sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est: Quare, inquit, voluntariè? quia gratis amo quod laudo. Laudo Deum, & in ipsa laude gaudeo, ipsius laude gaudeo, quo laudato non erubesco. Gratuitum sit & quod laudatur, & quod amatur. Quid est gratuitum? ipse propter se, non propter aliud, Contemne omnia, ipsum attende, ipsum gratis dilige, quia melius ab eo non invenis quod des quam seipsum. Et confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est. Ob nihil aliud, nisi quia bonum est. Numquid ait; Confitebor nomini tuo, quia das mihi fructuosa prædia, quia das mihi aurum & argentum, quia das mihi latas divitias, excellentissimam dignitatem? Non. Sed quid? quoniam bonum est. Melius nihil invenio quam nomen tuum, ideo (o) *Confitebor nomini tuo, quoniam bonum est. Ergo laudare Deum propter solum Deum, hoc verè Deum laudare est. Oculus simplex ex sententia Salvatoris nostri totum corpus lucidum facit, quia ut explicat (p) Gregorius, per bonæ intentionis radium merita illustrantur actionis. Ideò sponsus in Canticis, Sponsæ**

m Rich. de erud. hom. int. l. 2. c. 7. n Aug. in Ps. 55. o Matth. 6. 22. p Greg. lib. 28. mor. cap. 6.

oculos præ cæteris membris collaudat, sequè mirificè captum unico ejus oculo declarat dicens, (q) *Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum.* Non dicit in oculis, quasi in pluribus, quia unica debet esse intentio, unus oculus simplex, & directus in unum. Qui plures oculos habet, divisus est: non respicit Deum, non dicit cum Propheta: (r) *Vnam petii à Domino, hanc requiram:* Ad summam, non quærit Deum, qui cum iplo Deo aliud à Deo quærere convincitur. Porò cum intentio duplex sit, actualis cum quis Deo offert quod facit, dum facit, aut dum facere incipit; & virtualis, quæ fundatur in actu præterito, virtualiter tamen præsentem; suadeo ut rectæ intentionis actus initio cujusque Officii instauretur: tum quia matutinæ directionis impulsus ob varias humanæ vitæ occupationes interrumpi facilè potest: tum quia censent nobiliores Theologi apud Hieremiam (s) *Drexelium* in aureo suo libello de recta intentione, non sufficere virtuale intentionem ad promerendum singulis actionibus novum gratiæ incrementum, quamvis sufficiat ad moralem operis integritatem. Narrat Joannes Moschus in (t) *Prato spirituali* venisse quemdam senem ad fratrem solitarium, atque illi dixisse: *Dic mihi frater in tanto tempore solitariæ vitæ, & spiritualis exercitii quid lucratus es?* Cui frater ait, *Vade & post decimum diem veni ad me, & dicam tibi.* Senex autem abiens post decimum diem rediit, invenitque fratrem migrasse ad Christum, & testam, in qua sic scriptum erat: *Ignosce Pater, quia nunquam dum opus Dei agerem, aut horis constitutis psallerem, mentem meam dimisi in terram.*

III. Sic mentis obtutu in Deum solum defixo sistere se debet oraturus ante conspectum divinæ majestatis, quæ res magnum habet momentum ad preces rectè

q Cant. 4. 9. r Psalm. 26. / Drex. l. 1. de rect. intent. cap. 5. s Præ. spirit. cap. 98.

670 DE DISCIPLINA PSALLENDI.
 inchoandas, & ritè prosequendas. *In omnibus viis tuis cogita illum*, ait (u) Sapiens, & ipse diriget gressus tuos. Docet fides Deum ubique esse, opera autem omnis carnis coram illo, & non est quidquam absconditum ab oculis ejus. Ergo si ad orationem assistens Deum esse præsentem verè crederem (verbis utor D. (x) Hieronymi) illud cor quo Deus videtur mundarem, manibus tunderem pectus, genas lacrymis rigarem, corpore inhorrescerem ore pallerem, jacerem ad Domini mei pedes, eosque fletu perfunderem, crine tergerem, hærerem certè trūco crucis, nec prius omitterem, quam misericordiam impetrarem. Nunc verò creberrimè in oratione mea, aut per porticus deambulo, aut de fœnore computo, aut abductus turpi cogitatione etiam quæ dictu erubescenda sunt gero. Ubi est fides? Ubi timor Domini omnia videntis? Siccine putamus orasse Jonam? sic tres pueros? sic Daniele inter leones? sic latronem in cruce? (y) Stoicus Philosophus nil utilius ad omnem virtutem concepta animo viri gravioris præsentia existimavit. Accipe, ait ad suum Lucilium, & quidem utilem & salutarem clausulam, quam te affigere animo volo. Aliquis bonus vir nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanquam illo spectante vivamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Magna pars peccatorum tollitur, si peccaturis testis assistat. Aliquem habeat animus quem vereatur, cujus auctoritate etiam secretum suum sanctius faciat. O felicem qui sic aliquem vereri potest, ut ad memoriam quoque ejus se componat, atque ordinet! Qui sic aliquem vereri potest, citò erit verendus. Hæc ille. Quod si hominibus id tribuendum videtur, ut ne quid eis præsentibus committamus, quod eorum oculos possit offendere, quo timore percelli debemus ante ejus conspectum, qui observat omnes semitas nostras, & vestigia pedum

u Prov. 3. 6. x Hieron. in dial. adv. Luciferian. y Sen. epist. 11.

nostrorum considerat : cujus oculi sole lucidiores sunt, circumspicientes omnes vias hominum, & profunda abyssi, & hominum corda intuentes in absconditas partes ? Idcirco Monachorum (2) Magister mysticæ scalæ, qua ad beatitudinem ascenditur primum gradum in continua Dei præsentis recordatione constituit : & de disciplina psallendi differens, Ubique, ait, divinam credimus esse præsentiam, & oculos Domini in omni loco speculari bonos & malos, maximè tamen hoc sine aliqua dubitatione credamus, cum ad opus divinum assistimus. Ideo semper memores sumus quod ait Propheta, *Servite Domino in timore*, & iterum, *psallite sapienter* : & , *in conspectu Angelorum psallam tibi*. Est enim Ecclesia templum Dei, ut doctè ait sanctus Germanus in rerum Ecclesiasticarum contemplatione, delubrum sanctum, domus orationis, terrenum cœlum, in quo Deus inhabitat. Denique (a) Boëtius vir sapientissimus, Magna nobis est, inquit, necessitas indicta probitatis, quando ante oculos agimus judicis cuncta cernentis.

METRUM XLVI.

*Stande polum, mediòque sinu celsi abdere cœli,
 Illic rotator siderum
 Te Deus invenier.
 Turbida si inclusum caput inter nubila condas,
 Latè patentès nubium
 Disgregat ille globos.
 Frustra telluris gremio, stygiisque cavernis,
 Aut rupe te cava reges;
 Numine cuncta replet.
 Fortè cupis nigro te noctis condere peplo?
 At noctis umbras intima
 Rumpere luce solet,*

2. Bened. c. 7. & 16. a Boët. in fin. lib. ult. de consol.

*Eia age prapetibus pennis ad littora Thules;
Extremam ad Arcton evola,*

Qua fera sevit hyems.

Decolor Eoo, quâ cingitur India Gange,

Qua sol fluente fervidas

Abluit amne rotas:

Quaque dies medius pallentes denegat umbras;

Et solis uistas ignibus

Torret ab axe plagas;

Sen terra, pelagoque fugam, cœloque capeffas,

Iustus Deus te vindici

Prendet ubique manu.

IV. Postquam verò Deum præsentem humiliter adoraverimus, ejus gratiam ad dignè orandum implorare debemus: nam quid oremus sicut oportet nescimus, & nemo potest dicere, Domine Iesu, nisi in Spiritu sancto. Sententia fidei est, supernaturale auxilium gratiæ necessarium esse ad actus supernaturales eliciendos. At orationem actum esse supernaturalem, docent (b) Chrysostomus, & Augustinus. Accedit quod oratio simpliciter necessaria est ad salutem, ut ex multiplici Christi & Apostolorum exhortatione ad orandum colligitur: nullum autem credimus salutem suam posse operari nisi Deo auxiliante, quia; Nemo potest ad me venire, ait Christus, nisi Pater meus traxerit eum. Quomodo ergo poterit quispiam convenienter orare, nisi fuerit divinæ gratiæ præventus auxilio, ejusque assistentia, & efficacia roboratus? Stat quidem Dominus semper ad ostium, & pulsat, si fortè sit aliquis qui audiat, & aperiat; sed optat nihilominus instanter à nobis exorari, ut quod ab initio, & ante secula misericorditer tribuere decrevit, etiam precibus nostris sollicitatus præbeat: & non solum securum propositum ejus, sed etiam secundum nostram

^b Chryst. lib. 2. de orando Deum. Aug. passim. in libris adv. judæos.

nostram cooperationem coronemur. Præclare S. (c) Prosper, Quamvis quod statuit Deus nulla possit ratione non fieri, studia tamen non tolluntur orandi, nec per electionis propositum liberi arbitrii devotio relaxatur, cum implendæ voluntatis Dei ita sit præordinatus effectus, ut per laborem operum, per instantiam supplicationum, per exercitia virtutum fiant incrementa meritorum. Rectè dictum est à Poëta, (d) *Dimidium facti qui bene cæpit habet*, in singulis enim actionibus id in primis curandum est, ut benè ordiamur. Ex fundamento totius ædificii ratio conjicitur, & à præparatione futurum orationis statum dignoscimus. Ignis ergo devotionis in prævia meditatione exardescat, quæ fœnum & stipulam distrahentium cogitationum comburat, & sic fiet totius Officii recitatio sacrificium acceptabile Domino in odorem suavitatis.

§. II.

Virum oratio ad intellectum, an verò ad voluntatem pertineat.

Varia orationis definitiones. Vriusque potentie actus requiri ad bene orandum. Intellectum attentione, voluntatem devotione componi. Actum prius de reverentia, qua componitur externus homo. Ea quid sit, & quotuplex, & quæ ejus incitamenta.

I. **Q**Uærent Theologi pertineatne oratio ad intellectum, an verò ad voluntatem. Sunt autem qui existiment ad solam spectare voluntatem, ea ducti ratione, quod oratio nihil aliud esse videatur, quam interni desiderii quo quis tenetur, propriæque voluntatis, quam quis à Deo adimpleri vellet, expressio, & manifestatio. Favet huic opinioni (a) Augustinus ad illa verba Psalmi, *Ante te omne desiderium meum*. Ipsum, inquit, desiderium tuum oratio tua est, & continuum delide-

c Prosper. de vocat. gentium lib. 2. cap. ult. d Horat. lib. 1. ep. 2. a August. in Psal. 37.